

своята народополезна дейност съобразно нѣкакъвъ изработенъ и приетъ уставъ отъ това сдружение. Много по-късно въ гр. Ломъ 1856 г. се вече основава читалище и пр. Сжщото става и въ Тръвна, кждето презъ 1871 г. се основава читалище, следъ като се записватъ членове, които внасятъ членски вноски, приематъ уставъ и така даватъ животъ на читалището.

Можемъ да кажемъ основателно, че българското училище (следъ 1835 г.) роди българското народно читалище. Ученолюбивия духъ на поробения български народъ, жаденъ за просвѣта и материално благополучие, възроденъ отъ идеитъ на плеадата родолюбци, народни будители, не можеше да се задоволи само съ просвѣтата въ училищата и затова създаде народното читалище, което да подкрепи и разшири дѣлото на българското училище.

Споредъ даннитъ, съ които разполагаме, въ 1856 година се създадоха първитъ три читалища въ градоветъ Свищовъ, Ломъ и Шуменъ. Тръбва, обаче, да приемемъ, че първото читалище е Свищовското, защото документитъ му сж убедителни и безспорни.

„Основаване. Свищовското читалище е основано на 30 януарий 1856 година. Протоколътъ за учредяването му се намира на стр. 55 въ „Всеобщій Кондікъ Славеноболгарского училища, божественаго преображенія. Состави ся во время любороднаго настоятеля господина Хрістаки Денковича и прочихъ сограждановъ и начна сіе душеполезно дѣло 1824 Апріліа 23“.

Освенъ този протоколъ, въ читалището е запазенъ днесъ единъ тефтеръ „за членови-ти основателы“, отъ които узнаваме, че на 23 януарий сжщата година е била пусната подписка за дарения. По тая подписка на 23 януарий сж постъпили 37,359 гроша. Тази подписка ни насочва на мисълта, че идеята за читалище у Свищовци е била закърмена по-рано, още презъ 1855 год., за да се осъществи въ първитъ дни на 1856 год. Тази идея е зрѣла постепенно, била е обсъждана и обмисляна. Отъ друга страна, не може да се допустне, че едно дружество, каквото е читалището, съ такива широки цели и организация, може да се яви изведнѣжъ, за единъ мигъ. Твърде естествено е, че е имало единъ подготвителенъ периодъ за обсъждаждания, който периодъ трѣбва да се отнесе къмъ 1855 година.

И тъй, възъ основа на историческитъ данни, които имаме за Свищовското читалище и на особеността на читалищната дейность и организация, съ право можемъ да твърдимъ, че идеята за читалище е била присъща още презъ 1855 год. на твърде будния, просвѣтенъ и цѣв-тящъ по това време Свищовъ. Осъществяването на тази идея, нейниятъ краенъ завършкъ е 30 януарий 1856 година — деня на официалното учредяване на читалището.

Този день е билъ празникътъ „Три светители“, чествуванъ тържествено, съ „парастасъ за покойните“. Следъ свършване на богослужението въ църквата „Св. Преображение“, нѣкои първенци се събрали въ дома на Димитъръ Начевичъ. Тукъ тѣ говорили за нравствената просвѣта и решили „да поставятъ едно Българско читалище, гдѣто ще бѣди бібліотека и музеомъ“. Решили сжщо „да поканятъ и другите младежи, искрени чада отечество на това душеполезно и похвално дѣло